

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце
і адукацыйных інавацыях

В. І. Чупрыс

_____ (подпіс)

(ініцыялы, прозвішча)

_____ (дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № УД- _____ /вуч.

Сучасная беларуская мова

Вучэбная праграма ўстанова вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці:

1-21 06 01 Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)

Напрамак спецыяльнасці:

1-21 06 01-01 Сучасныя замежныя мовы (выкладанне)

2018 г.

Вучэбная праграма УВА складзена на аснове АСВА 1-21 06 01-2013, вучэбнага плана УВА № Д21-086/вуч. 2013 г.

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Т.Л. Чахоўская, кандыдат філалагічных навук, дацэнт
А.А. Радзевіч, старшы выкладчык

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Д.В. Дзятко, загадчык кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, кандыдат філалагічных навук дацэнт;

С.М. Запрудскі, кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры гісторыі беларускай мовы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай _____ сучаснай беларускай мовы
(назва кафедры – распрацоўшчыка вучэбнай праграмы)

(праатакол № 8 ад 24.04.2018 г.)

Навукова-метадычным Саветам _____ Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(назва ўстановы вышэйшай адукацыі)

(праатакол № 5 ад 04.05.2018 г.)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Сістэма выкладання сучаснай беларускай мовы абумоўлена задачай падрыхтоўкі спецыяліста, які валодае шырокімі ведамі ў галіне як лінгвістычнай тэорыі, так і сучасных прыкладных кірункаў. Вучэбная дысцыпліна «Сучасная беларуская мова» з'яўляецца важным звяном у фарміраванні лінгвістычнай кампетэнцыі будучых выкладчыкаў і перакладчыкаў, спрыяе вырашэнню задачы гісторыка-культурнага асваення моўнай спадчыны беларускага народа.

Вывучэнне дысцыпліны ставіць сваёй задачай авалоданне лінгвістычнай тэорыяй па сучаснай беларускай мове ў аспекце нормы, выпрацоўку ўмення аналізаваць структуру і функцыі моўных адзінак рознага тыпу. Засваенне прапедэўтычных раздзелаў курса мае на мэце падвесці студэнтаў да разумення прычынна-выніковых сувязей у мове, да асэнсавання таго, што мова з'яўляецца шматаспектнай сістэмай, усе элементы якой знаходзяцца ва ўзаемасувязі і ўзаемазалежнасці.

«Сучасная беларуская мова» з'яўляецца дысцыплінай дзяржаўнага кампанента цыкла агульнанавуковых і агульнапрафесійных дысцыплін.

Мэта дысцыпліны – вывучэнне асноўных палажэнняў фанетыкі, арфаэпіі, графікі, арфаграфіі, лексікалогіі, фразеалогіі, марфемнай будовы слова, словаўтварэння, марфалогіі, сінтаксісу і пунктуацыі.

Вучэбная дысцыпліна «Сучасная беларуская мова» паспрыяе:

- выпрацоўцы і замацаванню практычных уменняў і навыкаў граматычнага карыстання вуснай і пісьмовай мовай;
- развіццю моўна-эстэтычнага густу студэнтаў, звязанага з чысцінёй, правільнасцю і выразнасцю маўлення;
- пашырэнню і ўзбагачэнню прафесійнага лексічнага запasu будучых спецыялістаў, выпрацоўцы ўмення практычнага карыстання тэрміналогіяй і прафесійнай лексікай па абранай спецыяльнасці;
- фарміраванню ўстаноўкі на практычнае ўкараненне атрыманых студэнтамі ведаў у іх прафесійнай дзейнасці і іншых сферах сацыяльнай актыўнасці;
- выхаванню любові і павагі да мастацкага слова, духоўнай і інтэлектуальнай спадчыны беларускага народа, пачуцця нацыянальнай самапавагі і самаідэнтыфікацыі, імкнення да далейшага ўзбагачэння беларускай мовы.

Задачы вывучэння дысцыпліны:

- даць комплекснае ўяўленне аб падыходах і кірунках у вывучэнні фанетыкі, арфаэпіі, графікі, арфаграфіі, лексікалогіі, фразеалогіі, марфемнай будовы слова, словаўтварэння, марфалогіі, сінтаксісу і пунктуацыі;
- раскрыць змест асноўных паняццяў, якія характарызуюць фанетычныя, арфаэпічныя, графічныя, арфаграфічныя, лексічныя, фразеалагічныя, марфалагічныя, сінтаксічныя адзінкі мовы, іх аспекты і ўзроўні;
- азнаёміцца з метадыкамі лінгвістычнага аналізу адзінак розных узроўняў.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

- функцыі беларускай мовы як асноватворнага кампанента нацыянальнай культуры;
- месца і ролю беларускай мовы ў славянскай і еўрапейскай супольнасцях народаў і моў;
- сістэму лексічных, граматычных і стылістычных сродкаў беларускай мовы;
- поўны набор прафесійнай лексікі;

умець:

- выкарыстоўваць беларускую мову ў прафесійнай дзейнасці ў адпаведнасці з нормай і ўзусам
- перакладаць, анатаваць і рэферыраваць прафесійна арыентаваныя тэксты;
- складаць і весці на беларускай мове дзелавую дакументацыю, рыхтаваць навуковыя і публічныя выступленні і г. д.;

валодаць:

- правіламі сучаснай беларускай арфаграфіі і пунктуацыі;
- асновамі вуснай і пісьмовай камунікацыі на беларускай мове;
- прыёмамі і навыкамі перакладу з беларускай мовы і на беларускую мову.

Засваенне вучэбнай дысцыпліны «Сучасная беларуская мова» для студэнтаў спецыяльнасцей 1-21 06 01 «Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)» – напрамак спецыяльнасці 1-21 06 01-01 «Сучасныя замежныя мовы (выкладанне)» – павінна забяспечыць фарміраванне наступных груп кампетэнцый: *акадэмічных кампетэнцый* (АК), *сацыяльна-асобасных кампетэнцый* (САК), *прафесійных кампетэнцый* (ПК).

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый спецыяліста

Спецыяліст павінен:

АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-8. Мець навыкі вуснай і пісьмовай камунікацыі на дзяржаўных мовах.

АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый спецыяліста

Спецыяліст павінен:

САК-1. Валодаць якасцямі грамадзянскасці.

САК-2. Быць здольным да сацыяльных кантактаў.

САК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі

САК-7. Умець арыентавацца ў сістэме агульначалавечых каштоўнасцей і ўлічваць асаблівасці каштоўнасца-сэнсавых арыентацый розных сацыяльных, нацыянальных, рэлігійных і прафесійных супольнасцей і груп у пэўным

соцыуме.

Патрабаванні да прафесійнай кампетэнтнасці спецыяліста.

Спецыяліст павінен быць здольны:

Арганізацыйна-кіруючая дзейнасць

ПК-7. Рыхтаваць даклады, матэрыялы да прэзентацый.

ПК-8. Карыстацца глабальнымі інфармацыйнымі рэсурсамі і сродкамі тэлекамунікацый.

Выкладанне дысцыпліны «*Сучасная беларуская мова*» для студэнтаў спецыяльнасцей 1-21 06 01 «Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)» – напрамак спецыяльнасці 1-21 06 01-01 «Сучасныя замежныя мовы (выкладанне)» – абапіраецца на веды студэнтаў па беларускай і рускай мовах на базе школьнай праграмы.

Змест і задачы дысцыпліны скіраваны на тое, каб сфарміраваць у студэнтаў правільныя навуковыя погляды на моўную сістэму, дапамагчы авалодаць ёй, набыць устойлівыя навыкі самастойнага моўнага аналізу, удасканаліць індывідуальнае звязнае маўленне, засвоіць беларускую мову як суладную сістэму ва ўсім аб'ёме яе ўласцівасцей і функцый, што садзейнічае матывацыі навучання, стымулюе пошукавую дзейнасць па выяўленні заканамернасцей мовы і яе камунікацыйнай накіраванасці. На аснове матывацыі фарміруецца, замацоўваецца і развіваецца цікавасць студэнтаў да прадмета вывучэння, да папаўнення ўласных ведаў і самаадукацыі, павышаецца творчы патэнцыял, развіваюцца індывідуальныя здольнасці.

На практычных занятках выкарыстоўваюцца разнастайныя метады і прыёмы навучання: індывідуальнае, фронтальнае або выбарачнае апытанне, праца з інфармацыйна-даведачнымі матэрыяламі, пісьмовыя работы (дыктанты, кантрольныя работы, тэставыя заданні), разнастайныя віды навучальных творчых работ і інш., што стварае ўмовы для фарміравання лінгвістычнай і маўленчай кампетэнцый.

Асаблівая ўвага надаецца ўдасканаленню ўмення самастойна працаваць з філалагічнай літаратурай (слоўнікамі, акадэмічнымі граматыкамі, энцыклапедыямі, навукавай і навукова-папулярнай літаратурай, артыкуламі і інш.), што спрыяе самастойнаму асэнсаванню моўных з'яў, паглыбленню ці падагульненню ведаў па вывучанай тэме, раздзеле; фарміраванню ўмення аналізаваць, сістэматызаваць, параўноўваць, дыферэнцаваць моўныя з'явы, класіфікаваць моўныя адзінкі на аснове выяўлення спецыфічных, прыватных і агульных прымет, рабіць абгрунтаваныя вывады; развівае інтэлектуальныя здольнасці, садзейнічае самастойнаму назапашванню ведаў.

Такім чынам, змест і задачы вучэбнай дысцыпліны «*Сучасная беларуская мова*» для студэнтаў спецыяльнасцей 1-21 06 01 «Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)» – напрамак спецыяльнасці 1-21 06 01-01 «Сучасныя замежныя мовы (выкладанне)» – скіраваны на тое, каб дапамагчы будучым спецыялістам асэнсаваць моўную сістэму як прастору, у якой усе ўзроўні ўзаемазвязаны і ўзаемаабумоўлены; садзейнічаць фарміраванню навыкаў самастойнага аналізу моўных фактаў і з'яў,

прафесійных моўных і маўленчых ўменняў і навыкаў, рэалізацыі індывідуальных магчымасцей станаўлення і развіцця асобы філолага і педагога.

Агульная колькасць гадзін, якая адводзіцца на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны для студэнтаў **1** курса (*1 семестр*) спецыяльнасці 1-21 06 01 «Сучасныя замежныя мовы (па напрамках)» – напрамак спецыяльнасці 1-21 06 01-01 «Сучасныя замежныя мовы (выкладанне)», – складае **100** гадзін.

Колькасць аўдыторных гадзін складае **34** гадзіны.

Размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў:

34 гадзіны – семінарскія заняткі.

Форма бягучай атэстацыі па вучэбнай дысцыпліне – *экзамен*.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – *вочная*.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

Тэкст, яго асноўныя прыметы. Тыпы маўлення, іх кампазіцыйныя схемы.

Назіранні над будовай і моўнымі асаблівасцямі тэкстаў розных тыпаў маўлення. Складанне тэкстаў-разважанняў на аснове прыказкі ці афарызма.

Функцыянальныя стылі (сфера выкарыстання, задачы выказвання, асноўныя стылявыя рысы, характэрныя моўныя сродкі).

Аналіз тэкстаў розных стыляў і тыпаў маўлення, назіранні над прызначэннем, сферай выкарыстання, моўнымі асаблівасцямі тэкстаў розных стыляў, рэдагаванне тэкстаў у адпаведнасці з патрабаваннямі пэўнага стылю.

Падрыхтоўка вусных выступленняў у навуковым стылі на лінгвістычную тэму.

Фанетыка і арфаэпія. Графіка і арфаграфія

Фанетычная сістэма беларускай мовы. Класіфікацыя гукаў. Суадносіны паміж гукамі і літарамі. Прызначэнне і гукавое значэнне літар *е, ё, ю, я, і*.

Фанетычныя законы беларускай мовы.

Арфаэпія. Нормы беларускага літаратурнага вымаўлення (вымаўленне галосных, зычных і спалучэнняў зычных).

Арфаграфія. Правапіс галосных *о, э, а; е, ё, я* (у тым ліку ў складаных, складанаскарочаных, запазычаных словах і ва ўласных назвах).

Правапіс спалучэнняў *іо, іа, іё (ыё), ія (ыя), іе (ые)* у запазычаных словах.

Правапіс спалучэнняў зычных.

Правапіс *д–дз, т–ц*.

Правапіс прыстаўных зычных і галосных.

Правапіс падоўжаных зычных.

Правапіс *у–ў*.

Правапіс вялікай і малой літар.

Правапіс мяккага знака і апострафа.

Чытанне тэкстаў з нарматыўным вымаўленнем галосных і зычных. Выяўленне ў тэкстах (сказах) слоў з арфаграмамі, тлумачэнне іх напісанняў. Фанетычны аналіз слоў, вымаўленне і напісанне якіх не супадае. Праца з арфаграфічнымі слоўнікамі.

Лексіка. Фразеалогія

Слова як асноўная адзінка мовы. Лексічная спалучальнасць слоў. Лексічнае і граматычнае значэнні слова.

Пераклад мастацкага (навуковага) тэксту з рускай мовы на беларускую.

Адназначныя і мнагазначныя словы. Прамое і пераноснае значэнні слоў.

Амонімы, іх адрозненне ад мнагазначных слоў.

Сінонімы і антонімы, іх роля ў маўленні.

Фразеалагізмы, іх сэнсава-стылістычная і сінтаксічная роля.

Асэнсаванне вобразна-выяўленчых функцый слоў з пераносным значэннем, сінонімаў, антонімаў у мастацкіх тэкстах. Рэдагаванне тэкстаў (з паўтарамі аднолькавых слоў, недарэчным, памылковым ужываннем слоў і г.д.). Пераказ апавядання з захаваннем лексічных сродкаў выразнасці: сінонімаў, слоў з пераносным значэннем, параўнанняў, фразеалагізмаў і інш.

Марфемная будова слова. Словаўтварэнне і арфаграфія

Марфема як структурна значымая частка слова. Аднакаранёвыя словы і формы слова.

Чаргаванне галосных і зычных у аснове слова.

Падбор аднакаранёвых слоў, адлюстраванне ў вымаўленні і правапісе чаргаванняў зычных і галосных у корані.

Спосабы ўтварэння слоў.

Утварэнне складаных і складанаскарочаных слоў.

Пераклад з рускай мовы на беларускую: словаўтваральныя нормы.

Праваяпіс прыставак. Праваяпіс **ы, і, й** пасля прыставак.

Праваяпіс складаных і складанаскарочаных слоў.

Марфалогія і арфаграфія

Самастойныя часціны мовы.

Назоўнік як часціна мовы. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў. Род, лік, склон назоўнікаў. Праваяпіс канчаткаў назоўнікаў.

Складанне словазлучэнняў і сказаў з назоўнікамі, якія абазначаюць нацыянальнасць, прафесію, месца жыхарства асобы жаночага або мужчынскага роду. Вусныя і пісьмовыя заданні на ўжыванне назоўнікаў, у якіх род (або лік) не супадае, дапасаванне да іх прыметнікаў і дзеясловаў прошлага часу.

Прыметнік як часціна мовы. Ступені параўнання прыметнікаў. Праваяпіс прыметнікаў.

Складанне словазлучэнняў з прыметнікамі, разгортванне словазлучэнняў шляхам увядзення ў іх прыметнікаў; дапасаванне прыметнікаў да назоўнікаў, род і лік якіх у беларускай і рускай мовах не супадаюць.

Лічэбнік як часціна мовы. Разрады лічэбнікаў паводле будовы, значэння і граматычных прымет. Сінтаксічная сувязь лічэбнікаў з назоўнікамі. Скланенне і правапіс лічэбнікаў.

Чытанне тэкстаў з увагаю да правільнага вымаўлення лічэбнікаў. Запіс тэкстаў (сказаў) з перадачай лікаў словамі.

Займеннік як часціна мовы. Ужыванне займеннікаў. Скланенне і правапіс займеннікаў.

Ужыванне займеннікаў як сродку сувязі сказаў у тэксце. Пераказ апавядальнага тэксту са зменай асобы апавядальніка.

Дзеяслоў як часціна мовы. Марфалагічныя прыметы дзеяслова. Змяненне

дзеясловаў, правапіс асабовых канчаткаў.

Пераклад з рускай мовы на беларускую з выяўленнем адметнасці дзеяслоўнага кіравання. Ужыванне дзеясловаў аднаго ладу, часу са значэннем іншага.

Асобныя формы дзеяслова. Утварэнне і ўжыванне дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў. Правапіс дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў.

Запіс сказаў з заменай дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў, дзеепрыметнікавых і дзеепрыслоўных зваротаў сінанімічнымі сінтаксічнымі канструкцыямі, выяўленне сэнсава-стылістычных адрозненняў. Спосабы перадачы дзеепрыметнікаў рускай мовы на беларускую пры перакладзе тэксту.

Прыслоўе як часціна мовы. Ступені параўнання прыслоўяў. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў слоў, блізкіх да прыслоўяў.

Складанне арфаграфічнага слоўніка прыслоўяў.

Службовыя часціны мовы і выклічнік. Правапіс прыназоўнікаў. Правапіс злучнікаў. Правапіс часціц. Правапіс выклічнікаў. Правапіс *не (ня), ні* са словамі розных часцін мовы.

Сінтаксіс і пунктуацыя

Словазлучэнне. Будова словазлучэнняў. Віды сінтаксічнай сувязі слоў у словазлучэнні. Асаблівасці дапасавання і кіравання ў беларускай мове.

Пераклад з рускай мовы на беларускую сказаў (тэкстаў) са словазлучэннямі, у якіх выяўляецца нацыянальная адметнасць кожнай мовы.

Сказ. Знакі прыпынку ў канцы сказаў.

Чытанне тэкстаў з мэтай выяўлення розных пачуццяў і стану: захаплення, радасці, суму, здзіўлення, адчаю, недаверу і інш. Вусны пераказ тэкстаў мастацкага стылю па ролях.

Просты сказ. Двухсастаўныя неразвітыя і развітыя сказы. Працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам. Каардынацыя дзейніка і выказніка ў сказе.

Аднасастаўныя сказы. Няпоўныя сказы.

Сказы з аднароднымі членамі, знакі прыпынку.

Сказы са звароткам, знакі прыпынку.

Сказы з пабочнымі словамі і спалучэннямі слоў. Пабочныя сказы. Устаўныя канструкцыі. Знакі прыпынку.

Сказы з адасобленымі членамі, знакі прыпынку.

Сказы з параўнальнымі зваротамі, знакі прыпынку.

Параўнанне развітых і неразвітых сказаў, падбор сінонімаў да галоўных і даданных членаў сказа, разгортванне неразвітых сказаў у развітыя, простых няўскладненых сказаў у сказы ўскладненай будовы.

Складаны сказ. Складаназлучаныя сказы. Складаназалежныя сказы. Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі. Бяззлучнікавыя складаныя сказы. Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак. Знакі прыпынку паміж часткамі складаных сказаў.

Перабудова простых сказаў у складаныя (на аснове двух простых), адрозненне складаных сказаў ад простых ускладненых сказаў. Пісьмовы пераказ

тэксту з захаваннем структурнай разнастайнасці сказаў.

Простая і ўскосная мова. Простая і ўскосная мова. Сінтаксічныя і пунктуацыйныя асаблівасці ўвядзення чужой мовы ў кантэкст. Чужая мова і словы аўтара. Рэпліка, маналог, дыялог, палілог, цытата як акты камунікацыі. Знакі прыпынку ў сказах з простаю і ўскоснай мовай.

Чытанне і пераказ тэкстаў з простаю мовай, асэнсаванне простаю мовы як сродку дакладнасці маўлення. Вусны дыялог. Пісьмовае афармленне дыялогаў і асобных рэплік.

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА»**

**для студэнтаў 1 курса (1 семестр) спецыяльнасці 1-21 06 01-01 Сучасныя замежныя мовы (па напрамках),
напрамак спецыяльнасці 1-21 06 01-01 «Сучасныя замежныя мовы (выкладанне)»**

Нумар раздзела, тэмы, заняткаў	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Магэрыяльнае забеспячэнне заняткаў	Колькасць гадзін на КСР	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Уводзіны			2				
1.1	1. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. 2. Тэкст, яго асноўныя прыметы. Тыпы маўлення, іх кампазіцыйныя схемы. 3. Функцыянальныя стылі (сфера выкарыстання, задачы выказвання, асноўныя стылявыя рысы, характэрныя моўныя сродкі).			2		Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычныя вучэбныя дапаможнікі «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383		Вуснае апытванне

2.	Фанетыка і арфаэпія. Графіка і арфаграфія			8			
2.1	<p>1. Фанетычная сістэма беларускай мовы. Класіфікацыя гукаў. Суадносіны паміж гукамі і літарамі. Прызначэнне і гукавое значэнне літар <i>е, ё, ю, я, і</i>.</p> <p>2. Фанетычныя законы беларускай мовы.</p>			2		<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>	Вуснае апытванне
2.2	<p>1. Арфаэпія. Нормы беларускага літаратурнага вымаўлення (вымаўленне галосных, зычных і спалучэнняў зычных).</p> <p>2. Арфаграфія. Правапіс галосных <i>о, э, а; е, ё, я</i> (у тым ліку ў складаных, складанаскарочаных, запазычаных словах і ва ўласных назвах).</p>			2		<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>	Тэст

2.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правапіс спалучэнняў <i>io, ia, ië (ыё), ія (ыя), ie (ые)</i> у запазычаных словах. 2. Правапіс спалучэнняў зычных. 3. Правапіс <i>ð-ðз, т-ц</i>. 4. Правапіс прыстаўных зычных і галосных. 			2	<p>Камп’ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>	Вуснае апытванне
2.4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правапіс падоўжаных зычных. 2. Правапіс <i>у-ў</i>. 3. Правапіс вялікай і малой літар. 4. Правапіс мяккага знака і апострафа. 			2	<p>Камп’ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>	Тэст

3.	Лексіка. Фразеалогія			4			
3.1	<p>1. Слова як асноўная адзінка мовы. Лексічная спалучальнасць слоў.</p> <p>2. Лексічнае і граматычнае значэнні слова.</p> <p>3. Адназначныя і мнагазначныя словы.</p> <p>4. Прамое і пераноснае значэнні слоў.</p>			2	<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>		Вуснае апытванне
3.2	<p>1. Амонімы, іх адрозненне ад мнагазначных слоў.</p> <p>2. Сінонімы і антонімы, іх роля ў маўленні.</p> <p>3. Фразеалагізмы, іх сэнсава-стылістычная і сінтаксічная роля.</p>			2	<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>		Тэст

4.	Марфемная будова слова. Словаўтварэнне і арфаграфія						
4.1	<p>1. Марфемы як структурна значымыя часткі слова. Аднакаранёвыя словы і формы слова.</p> <p>2. Чаргаванне галосных і зычных у аснове слова.</p> <p>3. Спосабы ўтварэння слоў.</p> <p>4. Утварэнне складаных і складанаскарочаных слоў.</p> <p>5. Правапіс прыставак. Правапіс ы, і, й пасля прыставак.</p> <p>6. Правапіс складаных і складанаскарочаных слоў.</p>				<p>Камп’ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>		Вуснае апытванне
5.	Марфалогія і арфаграфія			10			
5.1	<p>1. Назоўнік як часціна мовы. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў.</p> <p>2. Род, лік, склон назоўнікаў. Правапіс канчаткаў назоўнікаў.</p>			2	<p>Камп’ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>		Вуснае апытванне

						ndle/123456789/123383		
5.2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прыметнік як часціна мовы. 2. Ступені параўнання прыметнікаў. 3. Правапіс прыметнікаў. 			2		<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>		Тэст
5.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лічэбнік як часціна мовы. 2. Разрады лічэбнікаў паводле будовы, значэння і граматычных прымет. 3. Сінтаксічная сувязь лічэбнікаў з назоўнікамі. 4. Скланенне і правапіс лічэбнікаў. 5. Займеннік як часціна мовы. Ужыванне займеннікаў. 6. Скланенне і правапіс займеннікаў. 			2		<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>		Навуковы даклад

5.4	<p>1. Дзеяслоў як часціна мовы. Марфалагічныя прыметы дзеяслова.</p> <p>2. Змяненне дзеясловаў, правапіс асабовых канчаткаў.</p> <p>3. Асобыя формы дзеяслова. Утварэнне і ўжыванне дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў.</p> <p>4. Правапіс дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў.</p>			2	<p>Камп’ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>	Дыспут
5.5	<p>1. Прыслоўе як часціна мовы.</p> <p>2. Ступені параўнання прыслоўяў.</p> <p>3. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў слоў, блізкіх да прыслоўяў.</p> <p>4. Службовыя часціны мовы і выклічнік. Правапіс прыназоўнікаў. Правапіс злучнікаў. Правапіс часціц. Правапіс выклічнікаў. Правапіс <i>не (ня), ні</i> са словамі розных часцін мовы.</p>			2	<p>Камп’ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>	Тэст

6.	Сінтаксіс і пунктуацыя			10			
6.1	<p>1. Словазлучэнне. Будова словазлучэнняў. Віды сінтаксічнай сувязі слоў у словазлучэнні. Асаблівасці дапасавання і кіравання ў беларускай мове.</p> <p>2. Сказ. Знакі прыпынку ў канцы сказаў.</p>			2		<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>	<p>Вуснае апытванне; пісьмовы аналіз тэксту</p>
6.2	<p>1. Просты сказ. Двухсастаўныя неразвітыя і развітыя сказы. Працяжнік паміж дзейнікамі і выказнікамі. Каардынацыя дзейніка і выказніка ў сказе.</p> <p>2. Аднасастаўныя сказы. Няпоўныя сказы.</p> <p>3. Сказы з аднароднымі членамі, знакі прыпынку.</p> <p>4. Сказы са звароткам, знакі прыпынку.</p> <p>5. Сказы з пабочнымі словамі і спалучэннямі слоў. Пабочныя канструкцыі. Устаўныя канструкцыі. Знакі прыпынку.</p> <p>6. Сказы з адасобленымі членамі, знакі прыпынку.</p> <p>7. Сказы з параўнальнымі зваротамі, знакі прыпынку.</p>			4		<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>	<p>Вуснае апытванне</p>

6.3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Складаны сказ. 2. Складаназлучаныя сказы. 3. Складаназалежныя сказы. Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі. 4. Бяззлучнікавыя складаныя сказы. Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак. 5. Знакі прыпынку паміж часткамі складаных сказаў. 			2	<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>		Тэст
6.4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Простая і ўскосная мова. 2. Сінтаксічныя і пунктуацыйныя асаблівасці ўвядзення чужой мовы ў кантэкст. 3. Чужая мова і словы аўтара. 4. Рэпліка, маналог, дыялог, палілог, цытата як акты камунікацыі. 5. Знакі прыпынку ў сказах з простаю і ўскоснай мовай. 			2	<p>Камп'ютарная прэзентацыя, мультымедычны вучэбны дапаможнік «Сучасная беларуская мова» – Мінск: БДУ, 2015. – 486 с. – 1 электрон. апт. (CD-ROM). Рэжым доступу: http://elib.bsu.by/handle/123456789/123383</p>		Кантрольны тэст

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА

Асноўная літаратура

1. Бадзевіч, З.І. Сучасная беларуская мова. Практыкум па арфаграфіі і пунктуацыі. Вучэбна-метадычны дапаможнік для студэнтаў філалагічных спецыяльнасцей ВНУ. Рэкамендаваны Вучэбна-метадычным аб'яднаннем па гуманітарных навукх Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. – Мінск: ТетраСистемс, 2012. – 319 с.
2. Беларуская граматыка: У 2 ч.– Мінск: Навука і тэхніка. – Ч. 1. Фаналогія. Арфаэпія. Марфалогія. Словаўтварэнне. Націск, 1985. – 431 с.; Ч. 2. Сінтаксіс. – 1986. – 327 с.
3. Беларуская мова: хрэстаматыя / З.І. Бадзевіч [і інш.]. – Мінск: ПУП Изд-во “Юнипресс”, 2005. – 592 с.
4. Беларуская мова: Энцыклапедыя / Пад рэд. А.Я. Міхневіча. – Мінск: Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 1994. – 654 с.
5. Бурак, Л.І. Даведнік па пунктуацыі беларускай мовы / Л.І. Бурак. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1980. – 208 с.
6. Бурак, Л.І. Сучасная беларуская мова. Арфаграфія і пунктуацыя. Практыкум / Л.І. Бурак, І.Л. Бурак. – Мінск: Універсітэцкае, 1993. – 247 с.
7. Бурак, Л.І. Сучасная беларуская мова. Сінтаксіс. Пунктуацыя / Л.І. Бурак. – Мінск: Універсітэцкае, 1987. – 319 с.
8. Граматыка беларускай мовы. У 2 т. / Рэдактары К.К. Атраховіч (Крапіва), М.Г. Булахаў, П.П. Шуба. – Мінск: Навука і тэхніка. – Т. I. Марфалогія, 1962, - - 680 с.; Т. II. Сінтаксіс, 1966. – 756 с.
9. Кароткая граматыка беларускай мовы. У 2 ч. / навук. рэд. А.А. Лукашанец. Ч. 1. Фаналогія. Марфаналогія. Марфалогія. – Мінск: Беларуская навука, 2007. – 351 с.; Ч. 2. Сінтаксіс. – Мінск: Беларуская навука, 2009. – 240 с.
10. Лексікалогія сучаснай беларускай мовы; пад рэд. А.Я.Баханькова. – Мінск: Навука і тэхніка, 1994. – 463 с.
11. Лепешаў, І.Я. Фразеалогія сучаснай беларускай мовы / І.Я. Лепешаў. – Мінск: Вышэйшая школа, 1998. – 271 с.
12. Плотнікаў, Б.А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б.А. Плотнікаў, Л.А. Антанюк. Мінск: Інтэрпрэссэрвіс, Кніжны Дом, 2003. – 672 с.
13. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. – Мінск: Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі, 2008. – 144 с.
14. Рамза, Т.Р. Сінтаксіс: Тэарэтычны курс: Вучэб. дапаможнік / Т.Р. Рамза; Пад агул. рэд. А.Я. Міхневіча. – Мінск: БДУ, 2003. – 202 с.
15. Сучасная беларуская літаратурная мова. Марфалогія: Вучэбны дапаможнік / Н.В. Гаўрош [і інш.]; пад агульн. рэд. праф. М.С. Яўневіча. – Мінск: Выд. Ул.М. Скакун, 1997. – 288 с.
16. Сучасная беларуская мова. Уводзіны. Фанетыка. Фаналогія. Арфаэпія. Графіка. Арфаграфія. Лексікалогія. Лексікаграфія. Фразеалогія. Фразеаграфія / Я.М. Камароўскі [і інш.]. – Мінск: Вышэйшая школа, 1995. – 334 с.
17. Сучасная беларуская мова. Марфеміка. Марфаналогія. Словаўтварэнне : вучэб.-метадыч. дапам. / З. І. Бадзевіч, В. П. Русак. – Мінск : БДУ, 2017. – 227 с.

18. Сямешка, Л.І. Курс беларускай мовы / Л.І. Сямешка, І.Р. Шкраба, З.І. Бадзевіч. – Мінск: Універсітэцкае, 1996. – 654 с.
19. Фанетыка беларускай літаратурнай мовы / рэд. А.І. Падлужны. – Мінск: Навука і тэхніка, 1989. – 335 с.
20. Чахоўская, Т.Л., Чахоўскі, Г.К. Сучасная беларуская мова. Фанетыка. Фаналогія. Арфаэпія. Графіка. Арфаграфія: вучэбна-метадычны дапаможнік для студэнтаў спецыяльнасцей 1-21 05 01 “Беларуская філалогія” (па напрамках), 1-21 05 02 “Руская філалогія” (па напрамках), 1-21 05 04 “Славянская філалогія”, 1-21 05 05 “Класічная філалогія”, 1-21 05 06 “Рамана-германская філалогія”. – Мінск: БДУ, 2017. – 247 с.
21. Шакун, Л.М. Словаўтварэнне / Л.М. Шакун. – Мінск: Вышэйшая школа, 1978. – 128 с.
22. Шуба, П.П. Сучасная беларуская мова. Марфаналогія. Марфалогія / П.П. Шуба. – Мінск: Універсітэцкае, 1987. – 334 с.
23. Яўневіч, М.С. Сінтаксіс сучаснай беларускай мовы / М.С. Яўневіч, П.У. Сцяцко. – Мінск: Аверсэв, 2006. – 286 с.

Дадатковая літаратура

1. Васілеўскі, М.С. Прадуктыўныя тыпы дзеясловаў у сучаснай беларускай мове / М.С. Васілеўскі. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1970. – 110 с.
2. Вярхоў, П.В. Лічэбнік у беларускай мове (параўнальна з рускай і ўкраінскай мовамі) / П.В. Вярхоў. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1961. – 36 с.
3. Жыдовіч, М.А. Назоўнік у беларускай мове. Ч.1. Адзіночны лік / М.А. Жыдовіч. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1969. – 320 с.
4. Івашуціч, Я.М. Націск у дзеяслоўных формах сучаснай беларускай мовы / Я.М. Івашуціч. – Мінск: Вышэйшая школа, 1981. – 96 с.
5. Клюсаў, Г.Н. Сучасная беларуская пунктуацыя. / Г.Н. Клюсаў, А.Л. Юрэвіч, А.Л. Мінск: Вышэйшая школа, 1972, – 280 с.
6. Крывіцкі, А.А. Практыкум па фанетыцы беларускай мовы: [Для ВНУ] / А.А. Крывіцкі, А.І. Падлужны. – Мінск, 1989. – 220 с.
7. Лепешаў, І.Я. Сучасная беларуская літаратурная мова: спрэчныя пытанні: Дапаможнік / І.Я. Лепешаў. – Гродна: ГрДУ, 2002. – 207 с.
8. Малажай, Г. М. Сучасная беларуская мова: Слова. Перыфраза. Фразеалагізм: Вучэбны дапаможнік / Г.М. Малажай. – Мінск: Вышэйшая школа, 1992. – 238 с.
9. Міхневіч, А.Я. Праблемы семантыка-сінтаксічнага даследавання беларускай мовы / А.Я. Міхневіч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1976. – 264 с.
10. Наркевіч, А.І. Назоўнік. Граматычныя катэгорыі і формы / А.І. Наркевіч. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1976. – 248 с.
11. Рагаўцоў, В. І. Дыскусійныя пытанні сінтаксісу беларускай і рускай моў: Вучэбны дапаможнік для філалагічных факультэтаў ВНУ / Магілёўскі дзярж. ун-т імя А.А. Куляшова / В.І. Рагаўцоў. – Магілёў: Выд-ва Магілёўскага дзярж. ун-та ім. А.А. Куляшова, 2000. – 164 с.
12. Рамза, Т.Р. Безасабовыя сказы / Т.Р. Рамза. – Мінск, 1998. – 71 с.
13. Сучасная беларуская мова: лексікалогія, фразеалогія, фанетыка, арфаэпія,

графіка, арфаграфія: Кантрольныя працы / ГрДУ. – Гродна : ГрДУ, 1994. – 45 с.

14. Янкоўскі, Ф.М. Беларускае літаратурнае вымаўленне / Ф.М. Янкоўскі. – Мінск: Народная асвета, 1976. – 91 с.

15. Янкоўскі, Ф.М. Беларуская фразеалогія / Ф.М. Янкоўскі. – Мінск: Народная асвета, 1981. – 79 с.

ТЭМАТЫКА СЕМІНАРСКІХ ЗАНЯТКАЎ

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 1

Уводзіны

1. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы.
2. Тэкст, яго асноўныя прыметы. Тыпы маўлення, іх кампазіцыйныя схемы.
3. Функцыянальныя стылі (сфера выкарыстання, задачы выказвання, асноўныя стылявыя рысы, характэрныя моўныя сродкі).

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 2

Фанетыка і арфаэпія. Графіка і арфаграфія

1. Фанетычная сістэма беларускай мовы. Класіфікацыя гукаў. Суадносіны паміж гукамі і літарамі. Прызначэнне і гукавое значэнне літар *е, ё, ю, я, і*.
2. Фанетычныя законы беларускай мовы.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 3

Фанетыка і арфаэпія. Графіка і арфаграфія

1. Арфаэпія. Нормы беларускага літаратурнага вымаўлення (вымаўленне галосных, зычных і спалучэнняў зычных).
2. Арфаграфія. Правапіс галосных *о, э, а; е, ё, я* (у тым ліку ў складаных, складанаскарочаных, запазычаных словах і ва ўласных назвах).

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 4

Фанетыка і арфаэпія. Графіка і арфаграфія

1. Правапіс спалучэнняў *іо, іа, іё (ыё), ія (ыя), іе (ые)* у запазычаных словах.
2. Правапіс спалучэнняў зычных.
3. Правапіс *д–дз, т–ц*.
4. Правапіс прыстаўных зычных і галосных.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 5

Фанетыка і арфаэпія. Графіка і арфаграфія

1. Правапіс падоўжаных зычных.
2. Правапіс *у–ў*.
3. Правапіс вялікай і малой літар.
4. Правапіс мяккага знака і апострафа.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 6

Лексіка. Фразеалогія

1. Слова як асноўная адзінка мовы. Лексічная спалучальнасць слоў.
2. Лексічнае і граматычнае значэнні слова.
3. Адназначныя і мнагазначныя словы.
4. Прамое і пераноснае значэнні слоў.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 7

Лексіка. Фразеалогія

1. Амонімы, іх адрозненне ад мнагазначных слоў.
2. Сінонімы і антонімы, іх роля ў маўленні.
3. Фразеалагізмы, іх сэнсава-стылістычная і сінтаксічная роля.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 8

Марфалогія і арфаграфія

1. Назоўнік як часціна мовы. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў.
2. Род, лік, склон назоўнікаў. Правапіс канчаткаў назоўнікаў.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 9

Марфалогія і арфаграфія

1. Прыметнік як часціна мовы.
2. Ступені параўнання прыметнікаў.
3. Правапіс прыметнікаў.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 10

Марфалогія і арфаграфія

1. Лічэбнік як часціна мовы.
2. Разрады лічэбнікаў паводле будовы, значэння і граматычных прымет.
3. Сінтаксічная сувязь лічэбнікаў з назоўнікамі.
4. Скланенне і правапіс лічэбнікаў.
5. Займеннік як часціна мовы. Ужыванне займеннікаў.
6. Скланенне і правапіс займеннікаў.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 11

Марфалогія і арфаграфія

1. Дзеяслоў як часціна мовы. Марфалагічныя прыметы дзеяслова.
2. Змяненне дзеясловаў, правапіс асабовых канчаткаў.
3. Асобыя формы дзеяслова. Утварэнне і ўжыванне дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў.
4. Правапіс дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 12

Марфалогія і арфаграфія

1. Прыслоўе як часціна мовы.
2. Ступені параўнання прыслоўяў.
3. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў слоў, блізкіх да прыслоўяў.
4. Службовыя часціны мовы і выклічнік. Правапіс прыназоўнікаў. Правапіс злучнікаў. Правапіс часціц. Правапіс выклічнікаў. Правапіс не (ня), ні са словамі розных часцін мовы.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 13

Сінтаксіс і пунктуацыя

1. Словазлучэнне. Будова словазлучэнняў. Віды сінтаксічнай сувязі слоў у словазлучэнні. Асаблівасці дапасавання і кіравання ў беларускай мове.
2. Сказ. Знакі прыпынку ў канцы сказаў.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 14

Сінтаксіс і пунктуацыя

1. Просты сказ. Двухсастаўныя неразвітыя і развітыя сказы. Працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам. Каардынацыя дзейніка і выказніка ў сказе.
2. Аднасастаўныя сказы. Няпоўныя сказы.
3. Сказы з аднароднымі членамі, знакі прыпынку.
4. Сказы са звароткам, знакі прыпынку.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 15

Сінтаксіс і пунктуацыя

1. Сказы з пабочнымі словамі і спалучэннямі слоў. Пабочныя канструкцыі. Устаўныя канструкцыі. Знакі прыпынку.
2. Сказы з адасобленымі членамі, знакі прыпынку.
3. Сказы з параўнальнымі зваротамі, знакі прыпынку.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 16

Сінтаксіс і пунктуацыя

1. Складаны сказ.
2. Складаназлучаныя сказы.
3. Складаназалежныя сказы. Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі.
4. Бяззлучнікавыя складаныя сказы. Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак.
5. Знакі прыпынку паміж часткамі складаных сказаў.

СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ № 17

Сінтаксіс і пунктуацыя

1. Простая і ўскосная мова.
2. Сінтаксічныя і пунктуацыйныя асаблівасці ўвядзення чужой мовы ў кантэкст.
3. Чужая мова і словы аўтара.
4. Рэпліка, маналог, дыялог, палілог, цытата як акты камунікацыі.
5. Знакі прыпынку ў сказах з простаю і ўскоснай мовай.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Змест і формы самастойнай работы студэнтаў распрацоўваюцца, выбіраюцца і адаптуюцца ў адпаведнасці з мэтамі і задачамі падрыхтоўкі спецыялістаў.

Найбольш эфектыўнымі формамі і метадамі арганізацыі самастойнай работы студэнтаў з'яўляюцца:

- выкананне прамежкавых тэстаў;
- распрацоўка індывідуальных і калектыўных навукова-творчых заданняў і праектаў;
- падрыхтоўка і ўдзел у правядзенні актыўных форм навучання (дыскусіі, дэбаты, прэс-канферэнцыі);
- вывучэнне студэнтамі навукова-метадычных артыкулаў па праблемах беларускага і замежнага мовазнаўства, іх анатаванне і рэцэнзаванне;
- падрыхтоўка навуковых матэрыялаў, дакладаў, навукова-даследчых работ для ўдзелу ў студэнцкіх навукова-практычных канферэнцыях, конкурсах;
- самакантроль шляхам выканання трэніровачных (у тым ліку камп'ютарных) тэстаў і заданняў;
- індывідуальныя кансультацыі з выкладчыкам.

ПЕРАЛІК РЕКАМЕНДУЕМЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для кантролю якасці адукацыі па вучэбнай дысцыпліне «Сучасная беларуская мова» выкарыстоўваюцца наступныя сродкі дыягностыкі:

- тэсты па вивучаемых раздзелах (тэмах);
- вуснае (пісьмовае) апытванне падчас заняткаў;
- пісьмовыя кантрольныя работы;
- камп’ютарныя тэсты;
- пісьмовыя работы (дыктанты, пераклады, пераказы, сачыненні, эсэ, рэцэнзіі, анатацыі);
- адзнака па практычных занятках;
- выніковае тэсціраванне;
- выніковыя формы атэстацыі (экзамен).

МЕТОДЫКА ФАРМІРАВАННЯ ВЫНІКОВАЙ АДЗНАКІ

Выніковая адзнака фарміруецца на аснове:

1. Правіл правядзення атэстацыі студэнтаў (*Пастанова Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь № 53 ад 29 мая 2012 г.*);
2. Палажэння аб рэйтынгавай сістэме адзнакі ведаў па дысцыпліне ў БДУ (*Загад рэктара БДУ ад 18.08.2015 № 382-ОД*);
3. Крытэрыяў адзнакі ведаў студэнтаў (*ліст Міністэрства адукацыі ад 22.12.2003 г.*).

**ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
ЎСТАНОВЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ**

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
1. Агульнае мовазнаўства	Тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства	няма	Змены не патрабуюцца. Зацвердзіць: пратакол № 8 ад 24.04.2018 г.
2. Сучасная руская мова	Рускай мовы	няма	Змены не патрабуюцца. Зацвердзіць: пратакол № 8 ад 24.04.2018 г.

**ЗМЕНИ І ДАПАЎНЕННІ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ**
на _____ / _____ вучэбны год

№№ пп	Змены і дапаўненні	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры
(пракакол № ____ ад _____ 201__ г.)

Загадчык кафедры

_____ (ступень, званне)   _____ (подпіс)   _____ (ініцыялы, прозвішча)

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта

_____ (ступень, званне)   _____ (подпіс)   _____ (ініцыялы, прозвішча)